

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії
22.07.2026 року

Разова спеціалізована вчена рада Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет» Міністерства освіти і науки України, м. Ужгород, прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» на підставі прилюдного захисту дисертації «ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ЛЮДСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЯК СТРАТЕГІЧНИЙ ФАКТОР РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ» за спеціальністю 051 «Економіка» 22 липня 2026 року.

Русин Олександр Олександрович народився 3 липня 1997 року у м. Ужгороді Закарпатської області, громадянин України, освіта вища: закінчив у 2019 році ДВНЗ «Ужгородський національний університет» за спеціальністю «Облік і аудит». З 2023 року і по теперішній час навчається в аспірантурі за денною формою навчання в ДВНЗ «Ужгородський національний університет», виконав акредитовану освітньо-наукову програму.

Приватний підприємець.

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет» від «01» червня 2026 року № 338/ 01-04, у складі:

Голови разової спеціалізованої вченої ради -	ПІТІОЛИЧ Михайло Михайлович, член-кореспондент НАН України, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів і банківської справи економічного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет»;
--	--

Рецензентів -

КУБІНІЙ Наталія Юріївна, кандидат економічних наук, професор, професор кафедри економіки, підприємництва та торгівлі економічного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет»;

ЗАРІЧНА Олена Володимирівна, доктор економічних наук, доцент, професор кафедри бізнес-адміністрування, маркетингу та менеджменту факультету історії та міжнародних відносин ДВНЗ «Ужгородський національний університет»;

Офіційних опонентів -

РОГОЗЯН Юлія Сергіївна, доктор економічних наук, старший дослідник, заступник завідувача відділу проблем міжрегіонального співробітництва Державної установи «Інститут економіко-правових досліджень імені В.К. Макутова Національної академії наук України»;

ГУШТАН Тетяна Вікторівна, доктор економічних наук, доцент, завідувач кафедри менеджменту, підприємництва та торгівлі Ужгородського торговельно-економічного інституту Державного торговельно-економічного університету.

Дисертацію виконано у Державному вищому навчальному закладі «Ужгородський національний університет» Міністерства освіти і науки України,

м. Ужгород. За результатами перевірки та аналізу дисертації за допомогою програми Strike Plagiarism ознак академічного плагіату виявлено не було. Науковий керівник — Чубарь Оксана Геннадіївна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів і банківської справи Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет».

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису.

Дисертацію виконано з дотриманням вимог пункту 6 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами). Зокрема дисертація містить нові науково-обґрунтовані результати дослідження, які проведені Русином Олександром і виконують конкретне наукове завдання, що полягає у формуванні теоретико-методологічних і прикладних засад впровадження факторів людського розвитку як чинників стратегічної конкурентоспроможності регіональної економіки.

Дисертаційна робота присвячена дослідженню теоретичних засад людського потенціалу, його ефективного використання та можливостям практичної імплементації пропозицій, що спрямовані на покращення функціонування людського потенціалу як стратегічного фактора регіонального розвитку.

Застосування широкого кола методів економічного, стратегічного, статистичного аналізу дозволило здійснити оцінку ефективності використання людського потенціалу та його впливу на стратегічний розвиток та довгострокову конкурентоспроможність регіональної економіки, що, в свою чергу, обумовило обґрунтування практичних рекомендацій стосовно стратегічних перетворень економіки регіону.

Здобувач має 6 наукових публікацій за темою дисертації у фахових наукових виданнях України, що індексуються у міжнародних наукометричних базах даних, що повністю відповідає вимогам пунктів 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої

ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії:

1. Чубарь О., Русин О. Сучасні прояви цифрової трансформації регіонів України (за матеріалами Закарпатської області). *Економіка та суспільство*. 2023. (49). DOI: 10.32782/2524-0072/2023-49-13

2. Русин О.О. Ефективність та її теоретичний контент. *Розвиток методів управління та господарювання на транспорті*. 2024. № 3 (88). С.52-62.

DOI: 10.31375/2226-1915-2024-3-52-62

3. Палінчак М.М., Русин О.О., Ножов Е.М. Ефективність використання людського потенціалу України та її обструкції. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Міжнародні економічні відносини та світове господарство»*. 2025. Вип. 54. С.123-128.

DOI: 10.32782/2413-9971/2025-54-19

4. Агій Я.Ю., Ножов Е.М., Русин О.О. Управління людським розвитком як фактором конкурентоспроможності на засадах ефективності. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка»*. 2025. Вип. 1 (65). С.26-30.

DOI: 10.24144/2409-6857.2025.1(65).26-30

5. Русин О.О. Матричний аналіз конкурентоспроможності Закарпатської області. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Економіка»*. 2025. №2 (66). С. 120-125.

DOI: [https://doi.org/10.24144/2409-6857.2025.2\(66\).120-125](https://doi.org/10.24144/2409-6857.2025.2(66).120-125)

6. Палінчак М., Русин О., Ножов Е. Ретроспективний та стратегічний аналіз як тло управлінських рішень. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Міжнародні економічні відносини та світове господарство»*. 2025. Вип. 57. С.166-171.

DOI: <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2025-57-23>

У дискусії взяли участь голова і члени разової спеціалізованої вченої ради:

Рогозян ІОлія Сергіївна – доктор економічних наук, старший дослідник, заступник завідувача відділу проблем міжрегіонального співробітництва Державної установи «Інститут економіко-правових досліджень імені В.К. Мамутова Національної академії наук України» (офіційний опонент).

Зауваження Рогозян Ю.С.:

1. В умовах сучасних безпекових викликів доцільним є посилення практичної спрямованості дисертаційних досліджень у площині формування науково обґрунтованих рекомендацій щодо відновлення, збереження та нарощення людського потенціалу регіонів України. Необхідність приділення посиленої уваги даному напрямку досліджень зумовлена тим, що людський потенціал є ключовим стратегічним ресурсом держави, який визначає можливості економічного розвитку, інноваційної трансформації та забезпечення стійкості (резильєнтності) регіональних соціально-економічних систем. Саме людський потенціал становитиме основу післявоєнного відновлення економіки, відтворення виробничих процесів, зміцнення конкурентоспроможності регіонів і формування передумов для планування їх довгострокового розвитку. Особливої актуальності зазначена проблематика набуває в умовах повномасштабної війни, що супроводжується значними демографічними втратами, масштабною міграцією, дефіцитом трудових ресурсів та погіршенням якісних характеристик людського потенціалу. Як наголошує академік НАН України Елла Лібанова, успішність післявоєнного відновлення України визначатиметься не стільки кількісними параметрами населення, скільки покращенням його якісних характеристик — здоров'я, освіти, професійних компетентностей, продуктивності праці та здатності до інноваційного розвитку. Розширення дослідницького фокусу у межах зазначеної проблематики значно підсилило би положення дисертаційної роботи. Втім, даний напрям відкриває значні перспективи для здобувача у провадженні майбутніх досліджень.

2. На стор. 39, рис. 1.5 автором наведено перелік складових людського потенціалу регіону, які відображають комплексну сукупність природних здібностей, талантів, рівня здоров'я, освіти та кваліфікації населення, необхідних для суспільно корисної діяльності. Для оцінювання масштабів цього феномену застосовано широкий спектр детермінант — від базового фізичного виживання до духовного розвитку. Водночас окремі елементи структури висвітлено недостатньо повно. Зокрема, дисертант стверджує, що “мотиваційний потенціал — це базові потреби, що впливають на людину або соціум, орієнтуючи на

досягнення певних результатів” (стор. 40). Звуження сутності мотиваційного потенціалу лише до категорії потреб є дискусійним, оскільки цей феномен доцільно розглядати також у контексті інших фундаментальних теорій мотивації.

Зазначені положення та зауваження є дискусійними та жодним чином не знижують загальної позитивної оцінки представленої дисертаційної роботи.

Гуштан Тетяна Вікторівна – доктор економічних наук, доцент, завідувач кафедри менеджменту, підприємництва та торгівлі Ужгородського торговельно-економічного інституту Державного торговельно-економічного університету (офіційний опонент).

Зауваження Гуштан Т.В.:

1. У роботі доцільно було б більш детально розмежувати категорії «людський потенціал», «людський капітал» та «трудовий потенціал», акцентувавши увагу на їх функціональних відмінностях у системі регіонального розвитку.

2. Автором запропоновано поняття стратегічної маневреності регіону (с.70). Разом з тим потребує додаткового обґрунтування методика її кількісного вимірювання та оцінювання (розділ 3.1.).

3. При проведенні аналізу ефективності використання людського потенціалу доцільним було б ширше використання міжнародних індикаторів людського розвитку та конкурентоспроможності регіонів.

Загалом, зазначені зауваження мають рекомендаційний характер та не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційної роботи.

Кубіній Наталія Юріївна – кандидат економічних наук, професор, професор кафедри економіки, підприємництва та торгівлі економічного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет» (рецензент).

Зауваження Кубіній Н.Ю.:

1. Автор правомірно починає дослідження економіки з філософських засад, що є абсолютно доцільним і критично необхідним. Це дозволяє виявити першопричини, рушійні мотиви, етичні межі та фундаментальні цінності будь-яких економічних систем перед тим, як переходити до економічних законів,

моделей чи емпіричних даних. Разом з тим, окремі положення щодо онтологічної (с.55-58) та гносеологічної природи (с.59) ефективності мають дискусійний характер та потребують додаткового прикладного обґрунтування.

2. Недостатньо висвітлено вплив цифрової економіки, дистанційної зайнятості та розвитку цифрових компетентностей на ефективність використання людського потенціалу. Доцільно було провести обстеження рівня дистанційної зайнятості на провідних підприємствах регіону.

3. У розділі 2 представлені результати аналізу використання людського потенціалу Закарпатської області. При цьому відмічається скорочення кількості зайнятості у період до 2021 року (с.102), а наслідки такого тренду розкриті недостатньо повно.

Висловлені зауваження мають дискусійний характер і не ставлять під сумнів наукову та практичну цінність отриманих результатів, а також їх відповідність вимогам, що висуваються до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

Зарічна Олена Володимирівна – доктор економічних наук, доцент, професор кафедри бізнес-адміністрування, маркетингу та менеджменту факультету історії та міжнародних відносин ДВНЗ «Ужгородський національний університет» (рецензент).

Зауваження Зарічної О.В.:

1. У першому розділі дисертаційної роботи автором проведено ґрунтовне дослідження теоретичних засад ефективності використання людського потенціалу та запропоновано власне бачення її ролі у стратегічному розвитку регіональної економіки. Науковий інтерес викликає обґрунтування ефективності використання людського потенціалу як фактору стратегічної маневреності регіону, а також характеристика ефективності як стратегічного, системного та реверсного фактора розвитку. Запропонований підхід дозволяє розширити традиційне розуміння взаємозв'язку між людським потенціалом та економічним розвитком регіону. Разом з тим, на наш погляд, окремі положення щодо категорій «стратегічна маневреність» та «реверсний фактор» мають дискусійний характер і потребують подальшого теоретичного обґрунтування.

2. У підрозділі 2.3 дисертаційної роботи автором для оцінювання стратегічних позицій Закарпатської області використано інструментарій стратегічного аналізу, зокрема PEST- та SPACE-аналіз, що дозволило комплексно охарактеризувати вплив зовнішніх і внутрішніх чинників на ефективність використання людського потенціалу регіону. Безперечно, застосування сучасних методів стратегічного аналізу розширює можливості дослідження та підвищує обґрунтованість отриманих висновків. Водночас, на наш погляд, автору доцільно було б більш детально обґрунтувати вибір саме SPACE-аналізу як інструменту оцінювання ефективності використання людського потенціалу та стратегічного розвитку регіону.

3. У третьому розділі дисертаційної роботи автором запропоновано комплекс практичних заходів та стратегічних напрямів підвищення ефективності використання людського потенціалу регіону, які ґрунтуються на результатах проведеного аналізу та розробленій моделі стратегічного управління. Позитивної оцінки заслуговує орієнтація запропонованих рекомендацій на вирішення актуальних проблем регіонального розвитку та підвищення конкурентоспроможності регіональної економіки. Разом з тим, враховуючи значну кількість запропонованих заходів, доцільно конкретизувати їх пріоритетність з точки зору часових горизонтів реалізації. У зв'язку з цим виникає питання: які із запропонованих заходів щодо підвищення ефективності використання людського потенціалу, на думку автора, можуть бути реалізовані першочергово у короткостроковій перспективі та забезпечити найбільший практичний ефект для регіону?

Зазначені зауваження мають переважно рекомендаційний характер та не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційної роботи.

Пітюлич Михайло Михайлович – член-кореспондент НАН України, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів і банківської справи економічного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет» (голова разової спеціалізованої вченої ради).

Відмічена актуальність, наукова новизна, теоретичне та практичне значення. Зауважень не вказано.

Результати відкритого голосування:

«За» - 5 членів ради,

«Проти» - 0 членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує Русину Олександру Олександровичу ступінь доктора філософії з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 051 «Економіка».

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової спеціалізованої
вченої ради

Михайло ПІТЮЛИЧ